

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IX. De Comprehensione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

tem ex his dicenda sit quidditatiua, quæ intuitiua, quæstio est de solâ voce.

Inprimis dicendum, licet in rigore qualibet cognitio dici posset quidditatiua, id est, attingens quidditatem obiecti (quo sensu potest dici, dari in nobis cognitionem quidditatiuam de Deo, id est cognoscens eius quidditatem) nihilominus tamen cognitio quidditatiua, iuxta communem modum loquendi, stat pro cognitione immediata rei in seipsâ per proprias species, vel pro mediata, in medio tamen continente vel formaliter vel virtualiter perfectionem obiecti cogniti, quod medium quia non datur respectu Dei in nobis (creaturæ enim, in quibus Deum cognoscimus, distant infinitè ab illius perfectione) ideo nostra cognitio de Deo in viâ non dicitur quidditatiua.

Cognitio abstractiua aliquando dicitur ea, quæ condistinguitur à quidditatiua; qualis ea est, quæ per species alienas, & in medio imperfectiori habetur, ut quam nos de Deo, de omnibus substantiis habemus. Aliquando etiam abstractiua solum condistinguitur ab intuitiua, & tunc est species quidditatiua, quæ est duplex, alia est *abstractiua*, id est vel rei non existentis, ut quam habet Deus de creaturâ purè possibili, vel quæ, licet sit rei existentis, non tamen est immediata, ut quam haberet Beatus de nobis in solâ omnipotentia, quæ nō habet connexionem cum actuali existentia nostra. Alia est contrariò *mutua* est, quæ fertur immediatè in suum obiectum, quatenus præsens in aliqua differentia temporis præteriti, præsentis, & futuri: ut, cognitio de creaturis futuris, est ab æterno intuitiua, quia ab æterno cognoscit creaturas existentes in suâ differentia temporis, etiam si ab æterno non existant; cognitiones etiam nostrorum sensuum sunt intuitiua, ut per se patet.

Hic est duplex difficultas. Primò, utrum cognitio memoratiua, quâ recorder de re heri à me visâ, sit intuitiua, an non. Vulgò non dicitur intuitiua, sed ex dictis nuper de scientiâ diuinâ constat, esse intuitiuam, quia est immediata, & de re existente pro aliqua differentia temporis; ergo est intuitiua. Hoc spectat ad modum loquendi: de re potest inquiri, an ea cognitio sit diuersa specie ab illâ quam habeo de obiecto ipso præsentem.

In quâ quæstione puto inprimis, cognitionem intellectualem esse eiusdem speciei, quia est per species easdem, quas præsentem obiecto habuit; illæ enim species, licet productæ fuerint dependentes à phantasmate, ut conseruentur tamen, non pendent ab illo, sicut aliæ species productæ ex actibus intellectus, à quibus pendent in fieri, non tamen in conseruari, alioquin non posset esse memoria. Deinde arbitror, cognitionem phantasiæ de albedine heri visâ esse eiusdem speciei cum eâ quæ terminatur ad albedinem præsentem, quia species phantasiæ, quibus albedo præsens videtur, licet pendeant in fieri ab actu externæ potentia, non tamen video cur nequeant sine illo conseruari, ut conseruentur plures aliæ species. Imò nihil aliud in phantasiâ potest esse species memoratiua, quam illa quæ producta est ab actu externo, conseruata independenter ab illo per aliquod tempus: & hinc oritur, ut aliquando in somnis per eas species tam clarè repræsentent obiectum, ac si facta videretur per sensus externos.

Dices, à nobis insinuatam Disputatione r. clariùs cognosci obiectum præsens, quam abstractum; ergo per diuersas species & cognitiones. Respondeo, eam maiorem claritatem prouenire ex actibus externis, qui clariiores sunt internis: cumque hi desint in absentia obiecti, etiam si cognitio phantasiæ & intellectus sit tam clara quam præsentem obiecto, absolutè tamen non tam clarè illud cognoscimus, quam quando etiam habemus actus externos: imò etiam si sensus externi cognitio non sit clarior, quia tamen coniungitur cum aliis cognitionibus, facit obiectum clariùs apparere, sicut suo modo non tam clarè videtur obiectum vno oculo, quam vtriusque duorum.

Aduerte, quia me aliquando vocari abstractas cognitiones memoratiuas, iuxta vulgarem modum loquendi, quo memoria non solet dici intuitiua; in re tamen modo nuper explicatè est intelligendum.

Secunda difficultas est, utrum deficiente obiecto, & manente de potentia absoluta cognitione externâ, illa esset intuitio. Respondeo, futuram intuitionem ex parte modi, & ex natura suâ, non tamen adequatè, quia esse intuitionem, in adequatè est denominatio extrinseca ab existentia obiecti. Vide quæ dixi Disput. IV. à num. 39.

SECTIO IX.

De Comprehensione.

CIRCA comprehensionem variae sunt opiniones, ferè tamen omnes solâ voce inter se dissidentes; de re enim certum est, posse esse vnam cognitionem repræsentantem quicquid est formaliter & virtualiter in obiecto, & hanc posse aliquando oriri à principio imperfectioni quam sit obiectum cognitum, qualis ea esset, quam haberet Angelus imperfectior de superiori; item posse esse aliam ab æquali principio, aut magis perfectò, ut quam Angelus de seipso vel de alio imperfectiori haberet. Ecce de re certum, posse esse has diuersas cognitiones; quæ autem ex illis dicenda sit comprehensio, purè est quæstio de nomine, in quâ quæ communiorum modum loquendi concernant breuiter explicabo.

SUBSECTIO PRIMA.

Quedam certa supponuntur.

PRIMò, omnes requirunt ad comprehensionem, obiectum cognosci quidditatiuè & euidenter, cognitio enim fidei & opinionis omnino excluditur à ratione comprehensionis, quæ debet esse perfectissima in modo cognoscendi; fides autem & opinio sunt ex genere suo imperfecti modi cognoscendi, merito ergo ab omnibus reiciuntur à ratione comprehensionis.

Secundò, omnes videntur supponere, si in causa possunt cognosci effectus, ut in medio, ad rationem comprehensionis requiri, cognosci in obiecto effectus, & terminos, quos naturaliter respicit, id est cognosci omnia quæ formaliter & virtualiter sunt in tali obiecto. Dixi, naturaliter respicit: nam quos respicit supernaturaliter, & mediâ eleuatione, non est ita certum debere cognosci.

nosci per comprehensionem; ego tamen magis inclinor in partem negantem, & minor, quia omnes communiter supponunt, Angelum posse naturaliter comprehendere lapidem, & tamen non potest naturaliter cognoscere omnes effectus quos lapis eleuatus potest producere, exempli causa gratiam, & alia entia supernaturalia; ergo ad comprehensionem non requiritur cognosci omnes effectus possibiles secundum potentiam obedientialem. Et ne respondeas, lapidem non posse eleuari ad producendum tales effectus, cuius tamen oppositum ostendi Disputatione XI.

127 Physicæ à num. 5. Pono exemplum in animo rationali, qui eleuari potest ad recipiendam gratiam, ad producendos actus supernaturales, nec tamen est necessarium, ut Angelus comprehendens naturaliter animam cognoscat gratiam, vel alia dona supernaturalia; ergo ad comprehensionem non debent in obiecto cognosci termini, quos solum supernaturaliter potest attingere.

Obiicit contra primam partem huius suppositionis, neque etiam debere cognosci per comprehensionem omnes terminos & effectus, quos naturaliter respicit obiectum cognitum; etenim omnes concedunt, posse Angelum naturaliter cognoscere comprehensiuè animum rationalem, vel seipsum, & tamen nequit cognoscere Angelus omnes effectus & terminos, quos animus & ipse Angelus respicit; etenim potest diuinius infinitas cognitiones & amores producere, nequit tamen simul omnes infinitos actus, & eorum obiecta cognoscere. idem est in materia comprehensione, ad quam non videtur requiri ut cognoscantur omnes forma possibiles, quas in particulari respicit materia.

128 Ob hæc dicunt nonnulli, non requiri ad comprehensionem cognitionem omnium effectuum, sed solum illorum, qui in hac rerum serie possunt ab obiecto fieri. Verum adhuc manet difficultas. Primo, quia animus etiam in hac serie efficit infinitos actus per æternitatem, imò & diuinius potest breui tempore efficere infinitos, id est, est indifferens ad infinitos. Secundo, quia gratis videntur requirere cognitionem eorum qui ad hanc seriem pertinent præcisè, & non aliorum, video per vnā cognitionem posse attingi qui ad hanc seriem pertinent, & per aliam eos qui ad aliam: cur autem illa vocetur *comprehensio*, non verò hæc, non video; præsertim cum vix vllus ea voce vltus sit cum hac distinctione.

Quare dicendum, ea omnia debere per comprehensionem propriam attingi: ab omnibus enim (quod in quaestione de nomine attendendum est) nomine comprehensionis intelligitur cognitio eorum omnium quæ formaliter & virtualiter in obiecto continentur sine vllā distinctione. Vtrum autem Angelus possit habere talem comprehensionem de se, aut de nobis (quod est de re) non est huius loci. De hac difficultate egi Disputatione II. de Angelis à num. 83.

SUBSECTIO SECUNDA.

Quid vltimò requirat comprehensio.

129 TERTIO dicendum censeo, non sufficere ad rationem comprehensionis, cognosci etiam euidenter quidquid formaliter vel virtualiter est

in obiecto, sed requiri vterius, cognitionem esse proportionatam obiecto, id est, per se oriri à principio tam perfectò quàm sit ipsum obiectum. Hæc (quidquid nonnulli reclamant) est etiam communissima acceptio comprehensionis, & probatur clarè, quia licet aliqui (omnes scilicet Thomistæ, & plures ex Societate) dicant, eò quod in Deo viderentur omnes creaturæ possibiles, Deum comprehensum iri, quo solum videntur requirere ad comprehensionem cognitionem omnium, quæ formaliter & eminenter sunt in Deo, ideo tamen id inferunt, quia censent, eo ipso eam cognitionem futuram infinitam, & proportionatam Deo. quod si per impossibile cognitione finitā possent omnia cognosci, nullus eorum diceret, futuram eam comprehensionem. Ideo D. Thomas lib. 3. Contra gentes, cap. 55. requirit ad comprehensionem, principium illius esse tam perfectum, quàm obiectum cognitum, sicut requiritur ut causa adæquata sit æqualis effectui. Quia verò, ait, cuiuslibet modus sequitur efficaciam sui principij, oportet quod etiam modus cognitionis sequatur efficaciam principij cognoscendi: cumque lumen gloriæ multum deficiat à claritate diuini intellectus, cum hæc sit infinita, lumen autem finitum; impossibile est, quod per istud lumen videatur essentia diuina sicut visibilis est, nec comprehendatur. Et clariùs infra: Nullum comprehensum excedit terminos comprehendentis. Idem docet in 4. dist. 9. art. 3. Ad quartum, dicendum, quod quando aliquis se cognoscit, idem est modus cognoscens & cogniti, & ideo se comprehendit. Idem habet part. 1. quaest. 12. art. 8. & de Veritate quaest. 8. art. 2. Respondeo, dicendum, quod illud propriè comprehenditur, quod ab eo includitur, quod autem includitur ab alio, vel est minus, vel æquale includenti in perfectione substantiali. Ecce passim D. Thomas requirit ad comprehensionem, ut sit cognitio orta à principio tam perfectò quàm sit obiectum comprehenditum. Vnde ex D. Thomas, licet Angelus inferior cognoscat quidquid est formaliter & eminenter in superiori, adhuc non illum comprehendit, quia est minor in perfectione substantiali. D. Thomas adhuc etiam eius discipuli. Ergo non est noua acceptio comprehensionis in sensu à nobis posito, neque in quaestione de voce nouiter philosophamur, sed potius iuxta communem acceptionem.

Restat explicare, quæ sit hæc proportio requisita inter comprehensionem & obiectum. Nonnulli dicunt, debere cognosci obiectum quantum cognoscibile est, seu quantum petit cognosci. Vtrumque displicet: quia quælibet creatura est cognoscibilis à Deo, & petit ab ipso cognosci, quatenus petit ab eo produci per volitionem, quæ dirigitur à cognitione; ergo solus Deus poterit creaturam comprehendere, quia solus eam potest cognoscere, quantum cognoscibilis est, & petit; ergo incomprehensibilitas non erit proprium Dei attributū, sed cuiuslibet creaturæ commune. Genuina ergo & clara huius proportionis explicatio desumitur ex D. Thomā supra relato, scilicet, quando cognitio oritur à principio æque perfectò, & accipit ab illo tantam perfectionem, quantam exigit ipsum obiectum; tunc enim vtræque sibi responderet, & obiecti perfectioni sit satis.

R E T

S Y B

SUBSECTIO TERTIA.

Obiectiones solutæ.

SED obiicit Primò: Ergo nec Angelus erit comprehensibilis ab homine, quia homo non est Angelo æqualis, & consequenter non erit propria Dei incomprehensibilitas. Respondeo Primò, incomprehensibilitatem Dei esse in ordine ad omnem creaturam, Angelum autem, licet sit incomprehensibilis ab homine, non tamen à se aut ab aliis Angelis superioribus. Et hoc difficilius à nonnullis ex aduersariis explicatur, qui dicunt, ideo non posse Deum comprehendere, quod non potest actus seipsum in Deo cognoscere: quæ ratio etiam probat, Angelum esse incomprehensibilem ab omni creaturâ, ut statim dicam. Explicatur etiam difficulter ab his, qui dicunt, ex cognitione infinitorum sequi, actum esse infinitum, ideoque docent Deum non posse à creaturis comprehendere: tenentur enim & hi dicere, nullum Angelum posse se aut alias creaturas comprehendere, quia non poterit cognoscere in illis infinitos effectus aut actus, qui diuini fieri possunt ab illis; ergo minus propriam Dei faciunt aduersarij incomprehensibilitatem, quam nos; magis ergo premuntur argumento. Cui Secundò respondeo, licet naturaliter loquendo nequeat Angelus inferior comprehendere superiorem, quia, ut dixi, comprehensio debet oriri à principio æquali comprehenso; diuinitas tamen posse ab Angelo inferiori superiorem comprehendere, eleuante Deo Angelum inferiorem ad eliciendam tam perfectam cognitionem de superiori, ac est illa quâ ipse superior se cognoscit: tunc enim Deus supplet defectum virtutis in Angelo inferiori, ideo solum dixi supra, per se requiri principium comprehendens esse æquale; potest enim iste defectus à Deo diuinitus eleuante inferiori compensari.

Neque hinc sequitur, posse etiam eleuari Angelum ad comprehendendum ipsum Deum, suppleto Deo defectum virtutis in Angelo: non, inquam, hoc sequitur; quia licet possit Deus Angelum inferiori, eum eleuando, tam perfectam cognitionem tribuere, quàm est ea quam Angelus superior naturaliter potest habere, & consequenter possit eleuare inferiorem ad superioris comprehensionem, non tamen potest creaturam eleuare ad cognitionem tam perfectam, ac est ea quâ Deus seipsum cognoscit, ut per se patet; ergo non potest Deus eleuare creaturam ad comprehensionem Dei, licet possit eleuare Angelum ad comprehensionem alterius creaturæ quantumcumque perfectioris. Sed de hoc fultius à me actum Disputat. 111. de visione Dei, à num. 45. ubi & aliquas alias obiectiones contra hanc nostram explicationem dissolui, quæ hucusque habet multum de nomine. Veniendo autem ad rem ipsam, fateor, D. Thomam, & alios plures, ut supra dixi, inferre ex eo, quod si cognitio clara videret in Deo quidquid est formaliter & virtualiter in ipso, eam cognitionem futuram infinitam, & principium cognoscens æquale Deo, & consequenter eam futuram comprehensionem. Verum in hoc, quod est de re, discedo à communiori sententiâ, licet nostra satis sit communis. Et moueor hac ratione, quia per visionem finitam possunt vi-

deri ea quæ formaliter vel eminenter sunt in Deo; ergo & sine comprehensione ea possunt videri. Probo Antecedens, & ponamus duas visiones de Deo, quarum vna videret in illo creaturas naturales, alia supernaturales; neutra esset comprehensio, neque infinita, ergo nec alia tertia, quæ cognosceret indiuisibiliter totum, quod ille duas, esset infinita. Patet consequentia, quia due perfectiones finitæ etiam coniunctæ non faciunt infinitum, ergo visio omnium creaturarum in Deo non esset infinita, præterquam quod per illas duas & distinctas videret Beatus quidquid formaliter & eminenter est in Deo, & tamen illæ duas non essent infinitæ; ergo potest bene videri quidquid est formaliter & eminenter in Deo per visiones finitas, siue vnâ siue duas.

Dices, qualibet ex illis visionibus esset etiam infinita, quia cognosceret infinita. Sed contra, creatura beata Christi Domini in omnium sententiâ terminatur ad infinitas creaturas in Deo, scilicet ad omnes futuras per totam æternitatem, & tamen visio illa non est infinita; ergo & quod visiones illæ terminantur, qualibet ad infinitas creaturas in Deo, non ideo erunt infinitæ. Ratio à priori, quia infinitas obiecti non refunditur in actum, ut patet in ipsâ visione Dei, quæ, licet habeat obiectum infinitum, non tamen est infinita. Et hinc confirmo nostram veritatem, quia magis distat obiectum visionis beate, scilicet Deus, ab obiecto potentie exterioris, scilicet ab albedine v. g. quàm obiectum beate visionis terminatæ ad solum Deum, ab obiecto alterius visionis terminatæ ad Deum & ad omnes creaturas; quia magis distat Deus ab albedine, quàm Deus & omnes creaturæ simul à Deo ipso solo: & tamen visio beata de solo Deo non superat infinitam visionem de albedine, ergo neque visio de Deo & de omnibus creaturis superabit infinitam visionem soli Dei, ergo neque erit infinita.

Obiicit Secundò: Augustinus solum requirit ad comprehensionem, ut nihil lateat videntem; item Patres, dum docere, Deum esse incomprehensibilem, non recurrunt ad hanc proportionem. Respondeo, Augustinum ab omnibus interpretandum: nam etiam Thomæ dicunt, non sufficere ad comprehensionem, cognoscere probabiliter omnia, quæ sunt formaliter & eminenter, & tamen Augustinus solum requirit, absolute cognosci omnia; ergo tu addis etiam aliquid illi definitioni: possum ergo etiam & ego aliquid addere, nec ex hoc capite magis Augustino contrariabor, quàm tu. Ad Patres respondeo, eos docuisse, Deum esse incomprehensibilem; in quo autem id consistat, non explicuisse, sed nobis reliquisse liberum id aliunde indagare.

Ob hæc, adiuncta auctoritate plurium sanctorum Patrum & Theologorum, docentium, animam Christi Domini videre omnia possibilem in Deo, cum tamen illum non comprehendat, docui in materia de visione, ex cognitione omnium in Deo non inferri infinitatem in actu, & consequenter neque illum esse comprehensionem, ad quam requiritur, principium esse cognoscens æquale obiecto comprehenso, iuxta dicta supra ex D. Thomâ. Hæc autem æqualitas cum Deo neque est in creaturâ, neque inferitur ex cognitione omnium; ergo creatura, licet ea omnia cognoscat, adhuc non comprehendit Deum.

SUBSECTIO QUARTA.

Quedam noua sententia reieciuntur.

141 **H**ic conclusioni opponunt se nonnulli, qui solum ad rigorosam comprehensionem requirunt cognosci omnia quæ sunt formaliter & eminenter in obiecto, dicuntque, idem Deum non posse à creaturâ cognosci, quia nullus actus potest se in Deo cognoscere; esset enim reflexus supra se, quod repugnat. Sed hos reieci supra Sectione 3. ostendens, cognitionem posse esse reflexam supra se. Secundo autem eos reieci, quia si verum est principium quod assumunt, dum volunt incomprehensibilitatem Dei explicare, eam faciunt propriam etiam creaturatum, cum tamen illa sit solius Dei attributum. Secundo lam probo euidenter: nam etiam Angelus non potest in seipso suam propriam comprehensionem cognoscere; ergo nec omnes suos effectus, ergo est absolute incomprehensibilis, non minus quam Deus.

142 Dices, hoc argumento euidenter conuinci, per actum naturalem non posse Angelum se comprehendere, nam comprehensio debet terminari ad omnes actus naturales possibiles Angeli, quod non potest præstare ab actu naturali, ipse enim est vnus è numero omnium; ergo si omnes cognosceret, cognosceret etiam & seipsum, quod repugnat: posse tamen Angelum per actum supernaturalem omnes suos actus naturales cognoscere, & consequenter se comprehendere. Sed contra Primò, quia perfectissima omnimodè comprehensio etiam requirit, vt cognoscatur in causâ omnes effectus, quos eleuata potest facere, aliâ iam ibi aliquid lateret. Posse autem in ipsâ illud cognosci, est euident, etiam in tuâ sententiâ, negante ordinem transcendentalem absolutum ad

143 actus supernaturales: nam admittis conditionalem, id est talem esse essentiam Angeli, vt si non repugnet eleuatio, possit efficere actus supernaturales; ergo saltem iste respectus conditionalis debet cognosci, & consequenter illa comprehensio supernaturalis erit reflexiua supra semetipsam, licet non supra se vt absolute possibilem, saltem vt sub conditione possibilem. nam debet cognoscere hoc in ipso Angelo, Talis est ista substantia, vt si non repugnet eleuatio ad comprehensionem, possit efficere comprehensionem de se, ergo illa comprehensio tam est reflexa supra se, quam si Angelus absolute diceret ordinem transcendentalem ad illam; hæc autem reflexio per te repugnat, ergo & comprehensio.

144 Confirmo vterius euidenter: Deus per te non dicit ordinem essentialem ad creaturas possibiles, & tamen, posita earum possibilitate, non potest Deus comprehendere, nisi illæ cognoscantur; ergo licet Angelus non dicat ordinem transcendentalem ad actus supernaturales possibiles, posita tamen eorum possibilitate, non poterit Angelus comprehendere, nisi illi actus cognoscantur. Nec sufficit, si dicas Deum intrinsecè esse potentem creaturas producere, Angelum verò solum extrinsecè esse potentem producere actus supernaturales: non, inquam, sufficit, nam sicut creatura est potens per denominationem extrinsecam, licet ipsi actus essentialiter respiciant creaturam,

ita etiam Deus erit potens per denominationem extrinsecam: non enim consequenter dicitur, in Deo resultare denominatio intrinseca, non verò in creaturâ, cum ex vna parte tam Deus sit independens à creaturâ, quam hæc ab effectu supernaturali; ex aliâ verò parte, posita possibilitate vtriusque extremi, tam creatura est absolute productiua effectus supernaturalis, quam Deus est productiuius creaturæ; & tandem etiam actus supernaturales pendeant ab animâ, sicut creatura à Deo; ergo ex hac parte nulla assignatur disparitas.

Secundo-principaliter impugno solutionem 145 præcipuam: nam Angelus etiam naturaliter potest habere aliquem actum, quo ipsam comprehensionem supernaturalem cognoscat explicitè & distinctè; potest enim (sicut nos de facto dicimus de illo) ipse de se per actum naturalem hæc dicere: Naturaliter non me possum comprehendere, quia non possum vnico actu naturali cognoscere omnes meos actus naturales, possum tamen habere vnum actum supernaturalem, qui sit comprehensio, & cognoscat omnes actus naturales. Tunc sic: Istum actum naturalem non potest cognoscere Angelus per illam quam tu dicis comprehensionem, ergo non est comprehensio. Probo Minorem, in quâ solâ est difficultas: nam in eo actu naturali cognosceret se illa comprehensio distinctè & explicitè, licet non quidditatiuè, & cognosceret illa comprehensionem, Ille actus naturalis me repræsentat, dicit de me, esse cognitionem omnium actuum naturalium, non verò supernaturalium. Hoc autem est perfectissimè reflectere supra se. Imò hic actus includeret duo contradictoria: nam ex vna parte diceret, non esse cognoscituum actus supernaturalis, ex alterâ verò diceret esse cognoscituum illius comprehensionis, quæ est actus supernaturalis. Videas ergo, non posse, si datur comprehensio de Angelo, vitari reflexionem supra ipsam comprehensionem. Quod si semel admittas hanc reflexionem, licet non quidditatiuam, actum est de tuâ sententiâ: nam argumenta, si quid probant, certè in cognitione etiam abstractiua locum habent. Imò axioma illud quo tu vteris, *Ab obiecto & potentia paritur notitia*, inuentum est à nobis in cognitionibus nostris, quæ omnes sunt abstractiue, excipio sensitiuas.

Quod dico de Angelo respectu sui, dico respectu alterius cuiusque Angeli aut creaturæ rationalis: quia cum Angelus naturaliter possit alterius Angeli comprehensionem cognoscere, nullus Angelus poterit illum actum naturalem cognoscere sine reflexione, & consequenter neque illum comprehendere, si non possit esse reflexio eiusdem actus supra se. Et hæc de comprehensione sufficiant.

SECTIO X.

An idem actus possit attingere duo obiecta inter se disparata.

DIFFICULTATEM hanc passim obiter tetigi in multis materiis: est enim in re valde communis, vt ex argumentis constabit, specialiter autem habet locum in actibus intellectus & voluntatis; potestque esse duplex: vna, an idem actus